

**ZASADY OCHRONY DZIECI I MŁODZIEŻY
W ZGROMADZENIU SIÓSTR MISJONAREK CHRYSYTA KRÓLA
DLA POLONII ZAGRANICZNEJ**

Wprowadzenie

- Celem niniejszego dokumentu jest pomoc wszystkim osobom zaangażowanym w posługi edukacyjno-wychowawcze i duszpasterskie Zgromadzenia Sióstr Misjonarek Chrystusa Króla dla Polonii Zagranicznej w autorefleksji nad właściwymi sposobami zachowań w dziedzinie ochrony i bezpieczeństwa powierzonych im wychowanków oraz przekazanie wskazówek, przykładów dobrych praktyk, procedur oraz konsekwencji prawnych zaniedbań lub naruszeń zapisów prawa dotyczących ochrony dzieci i młodzieży.
- Normy i zasady ochrony dzieci i młodzieży w pracy wychowawczo-duszpasterskiej Zgromadzenia Sióstr Misjonarek Chrystusa Króla dla Polonii Zagranicznej, zbierają w jeden dokument zasady i praktyki z uwzględnieniem wskazań zawartych w znowelizowanym dokumencie WYTYCZNYCH zatwierdzonym przez Konferencję Episkopatu Polski uchwałą z dnia 8 października 2019 r. nr 14/384/2019.
- Normy przeznaczone są do stosowania w dziełach i wspólnotach Zgromadzenia Sióstr Misjonarek Chrystusa Króla dla Polonii Zagranicznej przez siostry oraz świeckich wychowawców, animatorów, wolontariuszy i innych pracowników zatrudnionych na różnych stanowiskach oraz podejmujących różne zakresy odpowiedzialności.
- Ochrona dzieci i młodzieży, o której mowa w Normach, opiera się zarówno na art. 30 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, zgodnie z którym: „przyrodzona i niezbywalna godność człowieka stanowi źródło wolności i praw człowieka i obywatela”, jak i na prawie Kościoła katolickiego (Kodeks Prawa Kanonicznego), i obejmuje osoby do ukończenia 18. roku życia, nawet jeśli prawo państwowe wyznaczałoby w jakiejś kwestii granicę niższą.
- W celu zapewnienia rzetelniejszej ochrony powierzonych nam dzieci i młodzieży, w naszym Zgromadzeniu powołano urząd Delegata ds. ochrony małoletnich oraz osób dorosłych, zgodnie z wymogami motu proprio *Vos estis lux mundi* papieża Franciszka. Zadaniem Delegata jest m. in. staranne poznawanie aktualnego stanu prawnego – kanonicznego i świeckiego – kwestii ochrony dzieci i młodzieży oraz osób bezradnych; aktualizowanie norm ochrony dzieci i młodzieży obowiązujących w Zgromadzeniu i czuwanie nad ich upowszechnianiem, przyjmowaniem i przestrzeganiem.
- Siostry pracujące poza granicami kraju są zobowiązane to przestrzegania poniższych WYTYCZNYCH z uwzględnieniem norm prawa lokalnego dotyczącego ochrony dzieci i młodzieży w danym kraju.

Część I

PRAWA DZIECI I MŁODZIEŻY ORAZ OGÓLNE ZASADY ICH OCHRONY

1. Każde dziecko i młody człowiek, który został powierzony naszej opiece ma prawo do:
  - poszanowania własnej godności,
  - zaspokojenia potrzeb fizycznych i emocjonalnych (szczególnie poczucia bezpieczeństwa i doświadczania miłości),
  - przynależności np. do rodziny, grupy oraz do kontaktów i relacji społecznych,
  - otrzymania wsparcia w rozwoju,
  - poważnego traktowania problemów zgłaszanych dorosłym,
  - ochrony przed zaniedbaniem, przemocą, wykorzystaniem i dyskryminacją,
  - obrony, w tym prawo do korzystania z pomocy obrońcy, zgodnie z prawem polskim,
  - wykonywania praktyk religijnych i korzystania z posług religijnych,
  - poznania i ochrony swoich praw i potrzeb.
2. Powyższe prawa są niezbywalne, a ich ograniczenia mogą wynikać tylko z norm prawnych, które mają na celu ochronę praw innych osób, a także ich życia, zdrowia oraz moralności społecznej.
3. Podstawowe zasady ochrony praw dzieci i młodzieży:
  - bezwzględnie chronimy dzieci i młodzież przed wszelkimi formami przemocy,
  - realizujemy zasadę „zero tolerancji” dla nadużyć wobec małoletnich,
  - każdy z osobna i wszyscy razem odpowiadamy za bezpieczeństwo dzieci i młodzieży,
  - wychowawcy posiadają skuteczne narzędzia służące ochronie małoletnich w postaci odpowiedniego wykształcenia, umiejętności stosowania systemu zapobiegawczego oraz znajomości procedur postępowania,
  - wychowankowie znają swoje prawa oraz sposoby reagowania w sytuacji zagrożenia czy skrzywdzenia.

SEKSUALNE NADUŻYCIA WOBEC DZIECI I MŁODZIEŻY

4. Światowa Organizacja Zdrowia (WHO), definiuje seksualne nadużycia wobec dzieci jako: *Zaangażowanie dziecka w aktywność seksualną, której nie jest on lub ona w stanie w pełni zrozumieć i udzielić na nią świadomej zgody, naruszająca prawo i obyczaje danego społeczeństwa. Z wykorzystywaniem seksualnym mamy do czynienia wtedy, gdy występuje ono pomiędzy dzieckiem a dorosłym lub dzieckiem i innym dzieckiem, w sytuacji zależności, jeśli te osoby ze względu na wiek bądź stopień rozwoju pozostają w stosunku opieki, zależności, władzy. Celem takiej aktywności jest zaspokojenie potrzeb innej osoby.* Aktywność taka może obejmować:
  - nakłanianie lub zmuszanie dziecka do udziału w jakichkolwiek prawnie zabronionych czynnościach seksualnych,
  - wykorzystywanie dziecka do prostytucji lub innych nielegalnych praktyk seksualnych,
  - wykorzystywanie dziecka do produkcji przedmiotów i materiałów pornograficznych.
5. Oprócz bezpośredniego aktu seksualnego, wykorzystaniem są także wszelkie sytuacje, gdy osoba dorosła obnaża się przed dzieckiem, namawia do jakichkolwiek czynności o charakterze seksualnym bądź prezentuje dziecku pornografię.
6. Osoby wykorzystujące dzieci przed okresem dojrzewania są rozpoznawani jako pedofile, jednak, w pewnym zakresie seksualnych nadużyć, dokonują również osoby, które nie spełniają diagnostycznych kryteriów pedofilii. Długoterminowe urazy psychiczne wywołuje molestowanie przez członka najbliższej rodziny i jest to forma kazirodztwa, szczególnie, gdy jest ono rodzicielskie. Pozostawia głębokie rany psychologiczne i duchowe, które bezwzględnie wymagają długoterminowego leczenia w obszarze psychoterapii. Wykorzystanie seksualne w wielu

przypadkach skutkuje także poważnymi obrażeniami ciała, a nawet śmiercią. Jest to związane z faktem, że wśród niekaziroidycznych pedofilów diagnozuje się inne parafilie, takie jak np. sadyzm.

7. Wykorzystywanie seksualnie dzieci w obszarze prawa to ogólne pojęcie, które opisuje przestępstwa cywilne i karne, w których dorosły zaangażowany jest w aktywność seksualną z osobą małoletnią lub wykorzystuje małoletniego do zaspokojenia lub pobudzenia seksualnego. Polskie prawo, aby chronić dzieci przed wykorzystywaniem, ustanawia karę dla osób, które dopuszczają się czynności seksualnych z małoletnimi poniżej 15. roku życia i dopuszczają się wszelkich innych form wykorzystania seksualnego. Są to przestępstwa powszechne, których sprawcą może być każdy człowiek. W czerwcu 2010 roku pojawiała się nowelizacja ustawy Kodeksu karnego, w myśl której karane jest publiczne propagowanie i pochwalanie czynności o charakterze pedofilskim. Natomiast 13 lipca 2017 roku dodano do art. 240 kk przestępstwa:

- Art. 156 kk – ciężki uszczerbek na zdrowiu;
- Art. 197 § 3 i 4 kk – zgwałcenie małoletniego poniżej lat 15, zbiorowe, kazirodcze, ze szczególnym okrucieństwem;
- Art. 198 kk – wykorzystanie bezradności lub niepoczytalności;
- Art. 200 kk – seksualne wykorzystanie małoletniego.

8. Uzależnienie seksualne definiujące model czy zespół zachowań behawioralnych, obejmuje wiele dewiacji. Uzależnienie nastawione jest na natychmiastową gratyfikację kosztem odroczonej na potem długofalowych konsekwencji. Zjawisko to opisane jest w fachowej literaturze jako tzw. problem natychmiastowych gratyfikacji. Prócz tego, podobnie jak inne nałogowe zachowania, napastowanie seksualne jest:

- zachowaniem o wysokim stopniu powtarzalności,
- niezawodnym środkiem zmiany nastroju,
- osłonięte zaprzeczaniem i tajemnicą,
- zachowaniem prowokującym błędy myślenia, które mają je usprawiedliwiać,
- do powstrzymania, ale nie wyleczenia,
- kompulsywne i nie cofa się nawet, gdy grozi życiową katastrofą,
- przejawiające skłonność do częstych nawrotów.

9. Sprawcy przestępstw dzielą się na dwie kategorie.

Pierwsza to sprawcy nieparafilni, czyli tacy, u których zachowania seksualne mają charakter zastępczy. Wykorzystanie dziecka jest zastępczym sposobem zaspokajania seksualnych potrzeb i nie wynika z zaburzeń preferencji seksualnych. Jest motywowane czynnikami psychologicznymi, seksuologicznymi i psychiatrycznymi. Wśród tego typu sprawców wyróżnia się pięć typów:

- Typ nieprzystosowany, czyli osoba, u której zdiagnozowano zmiany organiczne w ośrodkowym układzie nerwowym, psychozę, zaburzenia osobowościowe, upośledzenie umysłowe bądź otępienie starcze,
- Typ zahamowany, czyli osoba introwertyczna o bardzo słabych kompetencjach społecznych, która wybiera dziecko do zaspokojenia ze względu na to, że jest łatwiej dostępne,
- Typ seksualnie nieodróżniający, czyli osoba, która poszukuje nowych doznań i doświadczeń, a seksualny kontakt z dzieckiem ma właśnie takie doświadczenie zapewnić,
- Typ moralnie nierozróżniający, czyli osoba z postawą roszczeniową, niedojrzała emocjonalnie, pozbawiona empatii,
- Typ regresyjno-frustracyjny, czyli osoba, która wybiera do zaspokojenia seksualnego dziecko, ponieważ jej życie seksualne jest frustrujące i niezadowolające.

Druga kategoria sprawców to sprawcy parafilni, czyli tacy, u których zachowanie ma charakter preferencyjny. Obiektem seksualnym jest dziecko. Preferencje co do wyboru i realizacji seksualnej potrzeby są niezgodne z przyjętymi normami i zaburzone. Zachowania sprawców noszą nazwę pedofilii prawdziwej, preferencyjnej wymagają wielopoziomowego specjalistycznego leczenia, w zakres którego wchodzi też terapia seksuologiczna.

10. Sposoby nawiązania kontaktu z dzieckiem:

- Uwiedzenie (*grooming*) dokonywane najczęściej przez atencję, adorowanie dziecka, robienie mu podarunków. Sprawcy wykorzystują łatwość i umiejętność zawierania oraz podtrzymywania znajomości, rozmawiania z dzieckiem i słuchania go. Bardzo często ofiarami stają się dzieci zaniedbane emocjonalnie i fizycznie,
- Podstęp to w rozumieniu potocznym - takie zabiegi, które mają na celu oszukanie kogoś, zmylenie, wprowadzenie w błąd (np. sprawca pod pozorem zaaplikowania ofierze lekarstwa podaje jej środki psychotropowe ograniczające jej świadomość). Podstęp w ujęciu ogólnym to zachowanie zmierzające do spowodowania wyrażenia zgody, która nie zostałaby wyrażona, gdyby nie zastosowany podstęp, przez co zmierza do uniemożliwienia ofierze wyrażenia sprzeciwu,
- Przemoc to każde oddziaływanie na pokrzywdzonego lub jego otoczenie, które za pomocą pewnych środków fizycznych uniemożliwia opór, przełamuje go lub wywiera wpływ na podjęcie decyzji, rozumianej jako akt woli. W zasadzie każda przemoc, bez względu na jej intensywność i rodzaj zastosowanych środków, wyłącza możliwość udzielenia prawnie skutecznej zgody,
- Groźba bezprawna może być wyrażona słownie lub w inny dowolny sposób.

11. Używanie komputera do wykorzystania seksualnego dziecka.

Wśród sprawców wykorzystania seksualnego z wykorzystaniem Internetu wyróżnia się:

- Stalkers – ich celem jest uzyskanie fizycznego dostępu do dziecka. Niektórzy z nich starają się zyskać najpierw zaufanie dziecka (uwodziciele), a potem przechodzą do kontaktów seksualnych, inni od razu wyjaśniają, że są zainteresowani kontaktami seksualnymi (bezpośredni),
- Cruisers – używają Internetu w celu doznania bezpośredniej i odwzajemnionej przyjemności seksualnej, ale bez kontaktu z ofiarą (np. chatroom),
- Masturbatorzy – używają Internetu w sposób pasywny, tak jak ogląda się pornografię, jednocześnie uprawiający masturbację,
- Networkers i swappers – wykorzystują Internet jako środek komunikacji z innymi pedofilami do wymiany informacji, ofiar, materiałów pornograficznych,
- Wskazuje się także na typ kombinowany sprawców, używających Internetu w kilku wyżej wymienionych celach lub stosujących kilka sposobów działania.

12. Formy wykorzystania seksualnego dziecka:

- Obcowanie płciowe (spółkowanie) oraz tak zwane inne czynności seksualne. Obcowanie płciowe może być douchwowe (waginalne), doodbytnicze (analne) oraz z wykorzystaniem jamy ustnej (oralne),
- Tak zwane inne czynności seksualne mogą być z kontaktem fizycznym (dotykanie narządów płciowych dziecka, piersi, całowanie w usta z penetracją jamy ustnej językiem, dotykanie narządów płciowych sprawcy przez dziecko, ocieractwo, całowanie intymnych części ciała dziecka itp.) lub bez kontaktu fizycznego (rozmowy o treści seksualnej bezpośrednio lub za pośrednictwem telefonu, Internetu, ekspozycja anatomii i czynności seksualnych, oglądactwo – voyeurizm).

13. Długofalowe skutki wykorzystania seksualnego w sferze emocjonalnej dziecka. Bez względu na formę wykorzystania seksualnego osoby pokrzywdzone zmagają się z jego skutkami przez całe życie. W sferze emocjonalnej występuje wtedy:

- silne poczucie winy wynikające z tego, że czuje odpowiedzialność za zachowanie seksualne podejmowane wobec niego;
- poczucie bycia złym, innym, gorszym: dziecko ma wrażenie, że to, co je spotkało, wynika z tego, że jest ono złe, niegodziwe;
- poczucie nadmiernego wstydu związanego z przekroczeniem granic intymnych;

- dawanie do zrozumienia, że ma się jakąś straszną tajemnicę, dorosły podejmujący kontakt seksualny z dzieckiem często mówi mu, że nie może o tym nikomu powiedzieć;
- poczucie stygmatyzacji – dziecku wydaje się, że jest inne niż rówieśnicy z powodu doznanej traumy;
- negatywny stosunek do własnego ciała, poczucie zbrukania i wstrętu.

CZĘŚĆ II

ZASADY PREWENCJI W OBSZARACH DUSZPASTERSTWA ZGROMADZENIA SIÓSTR MISJONAREK CHRYSYTA KRÓLA DLA POLONII ZAGRANICZNEJ.

A. Kodeks zachowań wobec dzieci i młodzieży wspólny dla wszystkich dzieł i działań prowadzonych przez Zgromadzenie.

1. Naczelną zasadą postępowania jest nienaruszalność ich integralności duchowej i cielesnej.
2. Zabrania się stosowania kar cielesnych.
3. Zabrania się stosowania kar, które nosiłyby znamiona przemocy psychicznej, polegających np. na poniżaniu, upokarzaniu i ośmieszaniu dziecka, braku odpowiedniego wsparcia, uwagi, stawianiu wymagań i oczekiwań wobec małoletniego, którym nie jest on w stanie sprostać.
4. Zabrania się zachowań, które kwalifikują się jako znęcanie, dokuczanie, szykanowanie zarówno w sferze psychicznej, jak i fizycznej, niezależnie od tego, czy źródłem takich nadużyć są opiekunowie prawni, osoby dorosłe sprawujące w danym momencie opiekę nad małoletnim, czy też inni małoletni.
5. Każdemu przysługuje niezbywalne prawo do prywatności, a wszelkie zachowania, niezależnie od przejawiającej je osoby, które naruszałyby to prawo, są zabronione.
6. Każda ingerencja w sferę intymną małoletnich jest zakazana, niezależnie od tego, czy następuje na płaszczyźnie werbalnej, czy fizycznej.
7. Szczególną ochronę należy zapewnić małoletnim w toaletach, łazienkach, przebieralniach czy szatniach. Zabrania się fotografowania małoletnich w tych miejscach przez osoby trzecie, jak również przez samych małoletnich.
8. W sytuacjach wyjątkowych, gdy małoletni, ze względu na ograniczenia wiekowe lub zdrowotne, nie jest w stanie samodzielnie wykonać czynności higienicznych lub innych o naturze osobistej (toaleta, mycie się, przebieranie), pomocy udziela opiekun faktyczny, z zachowaniem zasad ochrony intymności małoletniego.
9. Zabrania się naruszania dóbr osobistych małoletnich zarówno tych, które przysługują im samym, jak i każdemu innemu człowiekowi.
10. Korespondencja mailowa z małoletnimi przesyłana na ich prywatne adresy, a także komunikacja za pośrednictwem telefonu, powinna występować tylko i wyłącznie w sytuacjach szczególnych i dotyczących kwestii związanych z dziełem duszpasterskim. Informacje wysyłane tą drogą muszą pochodzić z adresu mailowego instytucji (np. parafii, dzieła duszpasterskiego itp.) lub służbowego adresu mailowego albo za pośrednictwem służbowego telefonu.
11. Pod żadnym pozorem - siostra, nauczyciel, wychowawca, opiekun, pracownik, wolontariusz lub animator - nie może częstować małoletnich podopiecznych alkoholem, papierosami, środkami odurzającymi, psychoaktywnymi (w tym narkotykami, zarówno miękkimi, jak i twardymi) lub tolerować ich używania.
12. Zabronione jest bycie pod wpływem alkoholu lub środków odurzających przez siostrę, nauczyciela, wychowawcy, opiekuna, pracownika, wolontariusza lub animatora prowadzącego zajęcia albo pełniącego opiekę nad nieletnimi.
13. W pracy z małoletnimi siostra, nauczyciel, wychowawca, opiekun, trener, pracownik, wolontariusz lub animator powinien używać środków, języka i metod adekwatnych do wieku

wychowanków. Podobnie powinien być praktykowany przekaz medialny, np. przez telefon komórkowy, Internet, video itp. Całkowicie zabrania się w tym przekazywanie materiałów pornograficznych lub zawierających treści obsceniczne.

14. Nietykalność cielesna musi być zawsze szanowana. Dotyk może nieść ze sobą pewne niebezpieczeństwa. Nieludzkie jednak byłoby uciekanie od każdej formy dotyku, dlatego przyjmuje się, że właściwym zachowaniem respektującym nietykalność małego jest:

- poklepanie po ramionach lub plecach;
- uścisk dłoni;
- delikatne objęcie na powitanie;
- dotyk ramion, rąk czy barku;
- werbalne pochwalenie;
- trzymanie się za ręce w czasie modlitwy, zabawy czy w celu uspokojenia małego w sytuacji wzburzenia emocjonalnego;
- trzymanie za ręce dzieci w czasie spaceru;
- siadanie w pobliżu małych;
- podnoszenie lub trzymanie na rękach dzieci poniżej 3 roku życia.

15. Niewłaściwym zachowaniem i nadużyciem wobec nietykalności są:

- wszelkie formy okazywania niechcianej czułości;
- pełne i mocne oraz długotrwałe uściski;
- dotykanie piersi, pośladków i okolic intymnych;
- klepanie w uda lub kolana;
- łaskotanie lub mocowanie się w mocnych objęciach;
- masaże;
- całowanie w usta;
- kładzenie się lub spanie obok małego;
- okazywanie czułości w miejscach wyizolowanych, np. łazienki, ubikacje, prywatne pokoje;
- komplementowanie odnoszące się do rozwoju fizycznego.

15. Zaleca się unikanie składania wizyt w pokojach małych. Miejsca te nie są również właściwe do odbywania rozmów z małym.

16. Należy unikać wysyłania lub zapraszania z jakiegokolwiek powodu małych do pomieszczeń prywatnych.

17. Na fotografowanie małych i upublicznianie ich zdjęć, siostra musi uprzednio uzyskać pisemną zgodę rodziców lub opiekunów.

18. Siostra, opiekun lub animator nie może obchodzić się z małym niewłaściwie, w tym szorstko go traktować czy stosować nieprzyzwoite żarty. Zdrowa rezerwa w kontakcie ma stworzyć poczucie bezpieczeństwa i zapewnić małemu dobre samopoczucie.

B. Zasady prewencji osób małych z niepełnosprawnością

1. Za osoby niepełnosprawne, według Światowej Organizacji Zdrowia (WHO), uważa się *osoby, które nie mogą samodzielnie, częściowo lub całkowicie, zapewnić sobie możliwości normalnego życia indywidualnego i społecznego na skutek wrodzonego lub nabytego upośledzenia fizycznego tudzież psychicznej niesprawności.*

2. Ze względu na rodzaj niesprawności należy wyróżnić:

- osoby z niepełnosprawnością sensoryczną, które mają uszkodzone narządy zmysłów (osoby niewidome i słabo widzące, osoby niesłyszące i słabo słyszające);

- osoby z niesprawnością fizyczną, czyli osoby z niepełnosprawnością motoryczną z uszkodzeniem narządu ruchu lub osoby z przewlekłymi schorzeniami narządów wewnętrznych;
  - osoby z niepełnosprawnością psychiczną, do których zalicza się osoby umyślowo upośledzone z niesprawnością intelektualną, osoby psychicznie chore z zaburzeniami osobowości i zachowania oraz osoby z zaburzeniami świadomości;
  - osoby z niepełnosprawnością złożoną (sprzężoną) dotknięte więcej niż jedną niepełnosprawnością: wystąpić tu mogą połączenia różnych wymienionych powyżej niepełnosprawności, np. osoba niewidoma z umyślowym upośledzeniem, osoba głuchoniewidoma, osoba z uszkodzonym narządem ruchu i z zaburzeniami psychicznymi itp.
3. Osoby małoletnie z różnymi niepełnosprawnościami mają takie same potrzeby biologiczne i społeczne jak inni ludzie, ale ze względu na swoją niepełnosprawność mają też specyficzne potrzeby. Wymagają szczególnej troski oraz wrażliwego podejścia ze strony opiekunów.
  4. Osoby małoletnie z niepełnosprawnością intelektualną, szczególnie w stopniu umiarkowanym, znacznym i głębokim, charakteryzuje: myślenie konkretno-obrazowe, brak krytycyzmu, nadmierna ufność i otwartość, zaburzenia woli, infantylnizm, spolegliwość. Bardzo często osoby te mają trudności w komunikacji z innymi (np. różnego rodzaju zaburzenia mowy). Ze względu na swoją niepełnosprawność łatwo ulegają wykluczeniu z grupy rówieśniczej. Często osoby te chcą skupić na sobie uwagę opiekunów przez różnego rodzaju zachowania prowokacyjne.
  5. W kontakcie z osobami małoletnimi z różną niepełnosprawnością nie powinno się: wyręczać ich w czynnościach osobistych, które mogą wykonać sami i tym samym uzależniać podopiecznych od opiekunów, infantylnizować podopiecznych, lekceważyć żadnych sygnałów świadczących, że podopiecznemu może dziać się krzywda.
  6. W przypadku, gdy małoletniemu z niepełnosprawnością należy pomóc przy różnych czynnościach higienicznych, należy to czynić wyłącznie za zgodą rodziców lub opiekunów prawnych przy zachowaniu pełnej delikatności i intymności. Należy wtedy zaangażować dwóch opiekunów.
  7. Wielkie znaczenie ma uważne słuchanie osoby małoletniej z niepełnosprawnością szczególnie wtedy, gdy z trudnością wyraża ona swoje doświadczenia. Nigdy nie wolno lekceważyć tego, co mówi. W przypadku osób głuchoniemych może być potrzeba zaangażowania biegłego tłumacza języka migowego.
  8. W kontakcie z osobami małoletnimi z niepełnosprawnością intelektualną należy: wydawać komunikaty proste i jednoznaczne, ustalać i egzekwować dopuszczalne zasady zachowań wobec innych (np. sposoby witania się, okazywania uczuć), uczyć przestrzegania zasad intymności oraz rozróżniania sfery prywatnej i publicznej, ustalać z rodzicami zakres udzielanej pomocy w sferze osobistej podopiecznego.

C. Kodeks zachowań katechety

1. Celem niniejszych wytycznych jest pomoc katechetom w procesie autorefleksji nad właściwym sposobem zachowań w dziedzinie ochrony i bezpieczeństwa powierzonych im uczniom oraz przekazanie wskazówek, przykładów dobrych praktyk, procedur oraz konsekwencji prawnych zaniedbań lub naruszeń zapisów prawa dotyczącego ochrony niepełnoletnich.
2. Wszystkie siostry uczące religii zobowiązane są do zapoznania się z treścią *Zasad ochrony małoletnich i niepełnosprawnych w praktyce wychowawczo-duszpasterskiej Zgromadzenia Sióstr Misjonarek Chrystusa Króla dla Polonii Zagranicznej* oraz do bezwzględnego ich

respektowania, zwłaszcza *Kodeksu zachowań wobec dzieci i młodzieży wspólnego dla wszystkich dzieł duszpasterskich* (pkt A części II) oraz *Zasad prewencji osób małoletnich z niepełnosprawnością* (pkt B części II). Nieprzestrzeganie niniejszych norm przez siostry w pracy z małoletnimi traktowane będzie jako naruszenie podstawowych obowiązków z wszystkimi wynikającymi z tego konsekwencjami prawnymi.

3. Do podjęcia pracy katechety wymagane jest zapoznanie się z niniejszym dokumentem oraz podpisanie *Deklaracji respektowania Zasad ochrony małoletnich i niepełnosprawnych w praktyce wychowawczo-duszpasterskiej Zgromadzenia*. (Załącznik nr 1).
4. Wszyscy uczniowie mają prawo do bycia traktowanymi przez nauczycieli religii z jednakową troską. Nie do zaakceptowania jest faworyzowanie pojedynczych osób wyrażane werbalnie lub niewerbalnie.
5. Siostry – jeśli ku temu nie ma ważnej przyczyny – nie powinny udawać się indywidualnie w podróż samochodem z małoletnim.
6. Siostry powinny unikać przebywania w odosobnieniu przez nieuzasadniony długi czas z pojedynczym małoletnim. Podczas takich spotkań należy kierować się zdrowym rozsądkiem i być odpowiedzialnym za wypowiedane słowa, czynione gesty i znaki. Siostra przeprowadzająca tego typu spotkanie powinna zatroszczyć się w razie możliwości o transparentność, np. otwarte drzwi do sali lekcyjnej.
7. Jeśli konieczna jest wizyta w domu prywatnym małoletniego, siostra nie powinna w jej trakcie wykraczać poza formalne ramy związane z wykonywaniem czynności zawodowych, a wizyta powinna odbywać się w obecności rodzica (opiekuna prawnego).
8. Należy zdawać sobie sprawę, że małoletni mogą zostać wykorzystani w domu, w instytucji, w swoim środowisku przez znajomego lub przez osobę nieznaną. Mogą zostać wykorzystani przez dorosłych lub też przez innego małoletniego. Podkreślenia wymaga fakt, że krzywda małoletniego polega nie tylko na tym, że został skrzywdzony, ale także na tym, iż osoby, którym został powierzony, nie interweniowały właściwie w celu zapobieżenia jego dalszemu krzywdzeniu.
9. Tematyka prewencji wykorzystania seksualnego osób małoletnich będzie w naszym Zgromadzeniu przedmiotem wykładów na etapie formacji podstawowej oraz szkoleń na etapie formacji ciągłej podczas spotkań organizowanych przez Zarząd Generalny Zgromadzenia. Tematyka tych szkoleń dotyczyć będzie kompetencji emocjonalnej i społecznej, komunikacji i rozwiązywania konfliktów, dynamiki psychicznej ofiar, strategii sprawców wykorzystania seksualnego, elementów strukturalnych w instytucjach, które mogą sprzyjać wykorzystaniu seksualnemu, czynów karalnych w tym zakresie oraz aktualnego ustawodawstwa, cywilnego i kościelnego oraz procedur z nimi związanych.
Szkolenia takie będą się odbywać nie rzadziej niż raz na pięć lat.

D. Zasady prewencji w działaniach duszpasterskich i pracy z małoletnimi

1. Uwzględniając główną aktywność w ramach posługi duszpasterskiej prowadzonej z ramienia Zgromadzenia lub parafii, jako „działalność duszpasterską” rozumie się zorganizowaną działalność społeczną Kościoła rzymskokatolickiego, polegającą na głoszeniu zasad wiary i celebrowaniu liturgii w różnych grupach, nad którymi opiekę ze strony Kościoła sprawują duszpasterze i powołani w tym celu animatorzy/asystenci. Zazwyczaj prowadzona jest ona systematycznie bądź akcydentalnie w ramach parafii (duszpasterstwo parafialne) oraz w ramach duszpasterstw specjalistycznych - np. duszpasterstwo akademickie, duszpasterstwo powołań, duszpasterstwo szkolne, duszpasterstwo grup i ruchów, itp.
2. Zakres obowiązków sióstr oraz poszczególnych osób biorących udział w działalności duszpasterskiej:
  - a) Wszyscy duszpasterze i animatorzy działalności duszpasterskich zobowiązani są do zapoznania i bezwzględnego respektowania, *Kodeksu zachowań wobec dzieci i młodzieży wspólnego dla wszystkich dzieł duszpasterskich Zgromadzenia Sióstr Misjonarek Chrystusa Króla dla Polonii Zagranicznej* (pkt A części II) oraz *Zasad prewencji osób małoletnich z niepełnosprawnością* (pkt B części II).

b) Szczególne wskazania i wymagania wobec osób spełniających posługę względem małoletnich:

- dobór zaufanej kadry animatorów i asystentów poszczególnych grup;
- praca z kadrami animatorów w zakresie ich dojrzałości emocjonalnej i ludzkiej;
- troska o osobistą dojrzałość emocjonalną, psychiczną i ludzką;
- respektowanie zasad kultury;
- jednakowe traktowanie wszystkich małoletnich z uwzględnieniem ich szczególnych potrzeb i osobistych uwarunkowań;
- przestrzeganie prawa nienaruszalności cielesnej i prywatności podopiecznych;
- zapewnienie bezpiecznego miejsca, w którym odbywa się akcja duszpasterska;
- unikanie sytuacji niejednoznacznych;
- unikania sytuacji pozostania z małoletnim uczestnikiem wspólnoty sam na sam;
- stały kontakt oraz współpraca z rodzicami i opiekunami prawnymi małoletnich;
- przestrzeganie zasad prywatności i ochrony wizerunku oraz danych osobowych,
- zachowanie właściwego dystansu w osobistych relacjach.

c) Wskazania i wykaz sytuacji, na które małoletni powinni zwrócić szczególną uwagę i reagować:

- pozostawianie małoletniego bez opieki dorosłego;
- wszelkie formy okazywania niechcianej czułości;
- nawiązywanie kontaktu w miejscach odosobnionych;
- przekraczanie granic nienaruszalności cielesnej;
- zbytne dążenie do osobistego kontaktu;
- infantylne zachowania opiekuna;
- nadmierne i indywidualne obdarowywanie prezentami;
- prowokowanie sytuacji niejednoznacznych;
- prezentowanie nieodpowiednich i wulgarnych treści;
- brak empatii i wrażliwości na potrzeby podopiecznych.

E. Prewencja podczas akcji wakacyjnych i wycieczek

1. Poniższe zasady są uzupełnieniem przepisów zawartych w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 marca 2016 roku w sprawie wypoczynku dzieci i młodzieży Dz.U. z dnia 5.04.2016, poz. 452).
2. Wszystkie wyjazdy z osobami małoletnimi powinny być starannie zaplanowane i dokumentowane w sposób formalny. Należy także zadbać o stosowne ubezpieczenia uczestników wyjazdu, jak również ich opiekunów, zgodnie z wymogami kraju przebywania.
3. Podczas wyjazdów wielodniowych, w celu uniknięcia sytuacji konfliktowych lub niebezpiecznych dla uczestników, należy zwracać uwagę na zachowania podopiecznych mogące wskazywać na ich problemy z aklimatyzacją w grupie. Rolą siostry jest zauważyć tego typu sytuacje oraz dążyć do zapobiegania ich wystąpieniu.
4. Szczególną uwagę i wyjątkową czujność należy wykazać wobec tych wychowanków, których zachowanie może stwarzać zagrożenie, budzić niepokój lub być źródłem dyskomfortu innych uczestników wspólnego pobytu.
5. Niedopuszczalne jest ignorowanie sygnałów mogących wskazywać na: izolowanie się podopiecznego w grupie rówieśniczej, przejawy agresji, konflikty między podopiecznymi, pojawiające się zachowania seksualne wśród wychowanków nieadekwatne do ich wieku, wykorzystywanie przez rówieśników zagubienia i nieporadności słabiej przystosowanych do radzenia sobie w grupie.
6. Kiedy zaobserwuje się, że wychowanek nie radzi sobie w kontaktach z rówieśnikami, należy podjąć stosowne działania zmierzające do wyeliminowania problemu: poświęcić czas na

rozmowę wyjaśniającą źródło trudności, zastosować środki zaradcze mające na celu zapewnienie spokoju i dobrego samopoczucia podopiecznym, pomóc małoletniemu przez zgłoszenie problemu przełożonemu oraz w uzasadnionych przypadkach rodzicom, opiekunom, odpowiednim władzom lub specjalistom (psychologom, pedagogom).

7. Jeśli wychowanek zachowaniem lub postawą zagraża bezpieczeństwu swojemu bądź innych dzieci lub też jego sytuacja zdrowotna nie pozwala na uczestniczenie w dalszym wypoczynku, należy powiadomić rodziców/opiekunów dziecka o zaistniałej sytuacji i zobowiązać do odebrania dziecka z miejsca wypoczynku. Jeżeli poinformowanie rodzica/opiekuna o konieczności odbioru dziecka następuje w formie telefonicznej, należy nagrać rozmowę z rodzicem/opiekunem (wcześniej informując, że rozmowa będzie nagrywana). Jeżeli rodzice/opiekunowie nie wyrażą zgody na odbiór dziecka i nie przejmą opieki nad dzieckiem, należy o tym fakcie zawiadomić odpowiednie instytucje (np. policję).
8. Na każdy wyjazd z osobami małoletnimi organizator jest zobowiązany uzyskać pisemną zgodę rodziców (opiekunów prawnych) po uprzednim zapoznaniu ich z programem i zasadami organizowanego wyjazdu.
9. Należy udostępnić rodzicom (opiekunom prawnym) możliwość kontaktu z opiekunami w celu uzyskania informacji o dziecku podczas jego pobytu na wyjeździe.
10. Podczas wyjazdu należy zadbać o odpowiednią proporcję mężczyzn i kobiet w gronie wychowawców, stosownie do liczby chłopców i dziewcząt w grupie.
11. Na początku wyjazdu wychowawcy mają obowiązek zapoznać uczestników z obowiązującymi podczas niego zasadami i regulaminem oraz odnotować ten fakt w prowadzonej dokumentacji.
12. Czas przeznaczony na odpoczynek nocny powinien być zaplanowany zgodnie z normami bezpieczeństwa. Szczególną uwagę należy poświęcić rozplanowaniu miejsc noclegowych, najlepiej jeszcze przed wyjazdem. Sypialnie chłopców i dziewcząt powinny być zorganizowane oddzielnie i nadzorowane przez personel tej samej płci co przebywający w nich wychowankowie.
13. Opiekunowie nie powinni nocować w pomieszczeniu, w którym nocują dzieci lub młodzież. W sytuacji szczególnej, wymagającej od członka personelu pozostania w nocy w sypialni z wychowankiem, powinien on o tym fakcie powiadomić inną osobę dorosłą, przełożonego lub kierownika wyjazdu oraz, jeśli to możliwe, rodzica (opiekuna prawnego) wychowanka.

CZĘŚĆ III

ZASADY POSTĘPOWANIA W PRZYPADKACH OSKARŻEŃ O WYKORZYSTANIE SEKSUALNE

A. Zasady reagowania na oznaki lub wiadomość o wykorzystaniu

1. Wiadomość o fakcie przemocy, wykorzystania seksualnego osoby małoletniej lub niepełnosprawnej lub o prawdopodobieństwie zachodzenia tych zdarzeń może pochodzić z różnych źródeł:
  - od samej osoby małoletniej lub niepełnosprawnej;
  - osoba trzecia może informować, że wie od osoby małoletniej lub niepełnosprawnej, że w stosunku do niej lub innego małoletniego użyto przemocy lub wykorzystano seksualnie w przeszłości bądź też nadal jest wykorzystywany i/lub doznaje innej formy przemocy;
  - osoba małoletnia lub niepełnosprawna może pokazywać zranienia, ale nie potrafi przedstawić wystarczającego wyjaśnienia;
  - zaburzenia zachowania osoby małoletniej lub niepełnosprawnej mogą wskazywać na to, że prawdopodobnie doświadcza lub doświadczała jakiegoś rodzaju przemocy.
2. Objawy w zachowaniu osoby małoletniej lub niepełnosprawnej, które mogą wskazywać na wykorzystywanie seksualne (objawy niespecyficzne):

a) Erotyzacja

- prowokacyjne i uwodzicielskie zachowania seksualne małoletniego w stosunku do osób z otoczenia nieadekwatne do jego okresu rozwojowego;
- erotyczna twórczość dziecka (gdy w rysunkach zaczynają dominować elementy seksualne nieadekwatne do wieku);
- agresja seksualna wobec innych dzieci;
- angażowanie rówieśników i młodszych dzieci w nietypową aktywność seksualną (jeżeli dziecko w wieku przedszkolnym w zabawach odtwarza stosunek seksualny, kontakty oralne lub analne, to jest to niepokojący sygnał mogący świadczyć o tym, że było ono uwikłane w aktywność seksualną przez osoby dorosłe);
- nieadekwatny do poziomu rozwoju dziecka język dotyczący sfery seksualnej;
- podejmowanie wczesnej i nasilonej aktywności seksualnej.

b) Problemy emocjonalne

- silne poczucie winy u małoletniego wynikające z tego, iż czuje się on odpowiedzialny za zachowanie seksualne podejmowane wobec niego; poczucie bycia złym, innym, gorszym;
- dziecko ma wrażenie, że to, co je spotkało, wynika z tego, iż jest ono złe, niegodziwe; poczucie nadmiernego wstydu związanego z przekroczeniem granic intymnych;
- dawanie do zrozumienia, że ma się jakąś straszną tajemnicę (dorosły podejmujący kontakt seksualny z dzieckiem często mówi mu, że nie wolno o tym nikomu powiedzieć);
- poczucie stygmatyzacji (dziecku wydaje się, że jest inne niż rówieśnicy z powodu doznanej traumy);
- negatywny stosunek do własnego ciała, poczucie zbrukania i wstrętu;
- dziecko nie pozwala się dotykać, reaguje lękiem i wstydem na wszelkie normalne zabiegi medyczne i higieniczne związane z nagością.

c) Zachowania autodestrukcyjne

- samookaleczenia;
- próby samobójcze;
- zaburzenia jedzenia (bulimia, anoreksja);
- uzależnienia (np. nadużywanie alkoholu, narkotyków);
- prostytuowanie się;
- oglądanie pornografii o niepokojącej treści (pedofilia, zoofilia, sadomasochizm).

d) Dolegliwości psychosomatyczne, np. bóle brzucha, nudności, wymioty, zaburzenia miesiączkowania.

e) Objawy nerwicowe, np. wtórne moczenie nocne, zanieczyszczanie się kałem, zaburzenia snu, koszmary senne.

f) Problemy szkolne

- zaburzenia koncentracji uwagi;
- nagłe obniżenie wyników w nauce;
- unikanie zajęć wychowania fizycznego;
- problemy w relacjach rówieśniczych, unikanie kontaktów z rówieśnikami, zerwanie relacji;
- agresja, drażliwość.

3. Objawami specyficznymi kontaktu seksualnego jest wystąpienie u małoletniego:

- obrażeń lub uszkodzeń w okolicach intymnych;
- chorób wenerycznych;
- ciąży.

4. Powzięcie wiedzy o faktycznych lub prawdopodobnych przypadkach przemocy wymaga podjęcia rozmowy z osobą zgłaszającą, podczas której należy:

- zachować spokój;

- traktować małoletniego lub inną osobę przekazującą informację ze spokojem i bardzo poważnie;
- zadawać pytania tylko w celu uściślenia przekazu, nie można zadawać pytań naprowadzających i wtrącających, nie wolno sugerować odpowiedzi ani sformułowań;
- pozwolić osobie małoletniej lub niepełnosprawnej mówić w jej własnym tempie;
- zastosować słuchanie aktywne, które wyraża współczucie, spokój i wsparcie, nie okazywać przerażenia w reakcji na słowa osoby małoletniej lub niepełnosprawnej;
- nie okazywać wątpliwości co do wiarygodności osoby i samej wypowiedzi;
- skoncentrować się na faktach, powstrzymując się od własnej oceny i interpretacji zdarzeń;
- zapewnić małoletniego lub inną osobę przekazującą informację, że wyjawiając krzywdzące zdarzenie lub wykorzystanie, postępuje właściwie;
- zapewnić małoletniego lub inną osobę przekazującą informację, że zostanie zrobione wszystko, co możliwe, aby mu pomóc;
- zapewnić osobę małoletnią lub niepełnosprawną, że nie ponosi winy za zaistniałą sytuację;
- zaproponować osobie małoletniej lub niepełnosprawnej towarzyszenie w drodze do osoby, u której uzyska ona dalszą pomoc;
- wyjaśnić małoletniemu lub innej osobie przekazującej informację, że tymi informacjami będzie musiał(a) podzielić się z innymi;
- pod koniec rozmowy poinformować, co dalej zostanie uczynione i komu przekaże się uzyskane informacje;
- zapewnić o tajemnicy prowadzonych działań i o tym, że osoby postronne nie mają dostępu do uzyskanych informacji (poza rodzicami i opiekunami prawnymi).

5. Czego nie powinno się robić:

- nie powinno się wpadać w panikę;
- nie powinno się reagować afektywnie;
- nie powinno się lekceważyć słów małoletniego lub innej osoby przekazującej informację;
- nie powinno się wyrażać przypuszczeń, sugestii, stawiać hipotez, parafrazować tego, co powiedziała osoba zgłaszająca zdarzenie, ani nie przedstawiać alternatywnych wyjaśnień;
- nie powinno się wyrażać opinii ani negatywnych, ani pozytywnych na temat domniemanego sprawcy;
- nie powinno się komentować sprawy;
- nie powinno się wymagać dodatkowych informacji ani dopytywać o szczegóły. To, co małoletni lub inna osoba przekazująca informację powiedzieli w sposób wolny, jest nieprzekraczalną granicą. Zadawanie pytań osobie, która komunikuje dany fakt, w rzeczywistości może mieć wpływ na sposób, w jaki później przedstawi wydarzenia;
- nie powinno się składać małoletniemu lub innej osobie przekazującej informację żadnych obietnic, które nie będą mogły być dotrzymane, szczególnie w kwestii poufności (np.: „obiecuję nikomu o tym nie powiedzieć”, „to pozostanie tajemnicą” itp.);
- nie powinno się ujawniać szczegółów rozmowy osobom postronnym, a w szczególności osobie, której zostały postawione zarzuty;
- nie powinno się wymagać od osoby małoletniej lub niepełnosprawnej, aby powtarzała opowiadanie zdarzeń.

6. Należy działać bez zwłoki, zgodnie z procedurą zawartą w rozdziale *Procedura interwencji...* i poinformować najszybciej jak to możliwe o zaistniałej sytuacji osobę odpowiedzialną za instytucję, w jakiej doszło do przemocy lub wykorzystania osoby małoletniej lub niepełnosprawnej, bądź też osobę zaufania publicznego tej instytucji.

7. Należy pamiętać, że:

- osoba, która jako pierwsza dowiaduje się o zaistnieniu potencjalnego przypadku wykorzystywania małoletniego, nie jest upoważniona do wydawania decyzji i osądów. Jest to zadanie odpowiedzialnych organów i instytucji, do których sprawa zostanie skierowana na

dalszych etapach. Jeżeli wcześniej nie sporządzono notatki, należy zapisać niezwłocznie przebieg rozmowy, zachowując wyrażenia i słownictwo osoby małoletniej informującej o zdarzeniu oraz podpisać się swoim nazwiskiem, wpisując datę i miejsce rozmowy;

- rozstrzygnięcie, czy podejrzenia lub oskarżenia są zasadne, nie należy do osoby, która dowiaduje się o zaistnieniu potencjalnego przypadku wykorzystywania małoletniego;
- wszystkie podejrzenia i zarzuty muszą być traktowane poważnie i trzeba je rozstrzygać, opierając się na procedurach przewidzianych w niniejszym dokumencie, w prawie kanonicznym i prawie polskim, współpracując z właściwymi organami w zakresie ich kompetencji.

B. Procedura interwencji

1. Odpowiedzialnymi za wdrożenie niniejszych zasad reagowania oraz za dopilnowanie, aby były one respektowane, a w sytuacji, kiedy pojawiają się sygnały o przemoc lub wykorzystaniu osoby małoletniej lub niepełnosprawnej, zobowiązani do podjęcia odpowiednich działań, są:
  - w szkole, placówce wychowawczej – dyrektor tejże szkoły lub placówki;
  - w parafii – proboszcz;
  - w czasie wyjazdu wakacyjnego, oazy, rekolekcji – kierownik wypoczynku;
  - w każdym dziele prowadzonym przez wspólnotę zakonną – osoba odpowiedzialna za dzieło.
2. Przełożona Generalna Zgromadzenia powinna zadbać, aby:
  - w Zgromadzeniu przez nią kierowanym, została powołana osoba zaufania publicznego, do której mają być kierowane sygnały o przemoc, wykorzystaniu osoby małoletniej lub niepełnosprawnej, bądź o prawdopodobieństwie zachodzenia tych zdarzeń;
  - wspólnoty dysponowały aktualnymi danymi teleadresowymi osób uprawnionych do działania w sprawach przestępstw wobec małoletnich.
3. Siostra lub inna osoba poinformowana o podejrzeniu, zarzutach lub o fakcie przemoc albo wykorzystania wobec osoby małoletniej lub niepełnosprawnej odpowiada za podjęcie właściwych działań zgodnie z niniejszą procedurą.
4. Pierwszym zadaniem osoby, która ma podejrzenie o przemoc wobec osoby małoletniej lub jej wykorzystania, jest zgłoszenie tego faktu przełożonemu danej jednostki organizacyjnej lub odpowiedzialnemu za wydarzenie albo, gdy okazuje się to z jakichś przyczyn niemożliwe lub w okolicznościach danej sprawy niewskazane, organowi nadrzędnemu uprawnionemu do podejmowania działań lub delegatowi ds. ochrony dzieci i młodzieży w Zgromadzeniu Sióstr Misjonarek Chrystusa Króla dla Polonii Zagranicznej.

Jednocześnie należy pamiętać o treści art. 240 Kodeksu karnego, który stanowi:

§ 1. Kto, mając wiarygodną wiadomość o karalnym przygotowaniu albo usiłowaniu lub dokonaniu czynu zabronionego określonego w art. 118, art. 118a, art. 120–124, art. 127, art. 128, art. 130, art. 134, art. 140, nie zawiadamia niezwłocznie organu powołanego do ścigania przestępstw, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

5. Przełożonemu danej jednostki organizacyjnej lub odpowiedzialnemu za wydarzenie należy zgłosić na piśmie to, co zostało przekazane przez małoletniego lub inną osobę składającą doniesienie, także jeśli zostało to przekazane w tajemnicy.
6. Zgłaszający powinien się upewnić, że wdrożono odpowiednie procedury.
7. W opisanych powyżej sytuacjach, przełożony danej jednostki organizacyjnej lub osoba przez niego wyznaczona przekazuje personelowi placówki tylko te informacje, które są niezbędne

dla zabezpieczenia dobra małoletniego oraz ustalenia faktów w zakresie niezbędnym do prowadzenia dalszych działań zgodnie z procedurą.

8. Jeżeli istnieje podejrzenie, że osobą odpowiedzialną za przemoc lub wykorzystanie osoby małoletniej lub niepełnosprawnej jest członkini Zgromadzenia, to – na czas przeprowadzenia postępowania wyjaśniającego – Przełożona Generalna odsunie taką osobę od pełnienia obowiązków wymagających bezpośrednich kontaktów z małoletnimi lub niepełnosprawnymi, nie narażając jednak tej osoby na utratę dobrego imienia.
9. Jeśli oskarżenia o przemoc lub wykorzystanie osoby małoletniej lub niepełnosprawnej okażą się bezpodstawne, siostra zostanie niezwłocznie przywrócona do pełnienia swoich dotychczasowych obowiązków. Podjęte też zostaną działania zmierzające do tego, aby zaistniała sytuacja nie odbiła się negatywnie na osobie, wobec której skierowane zostały bezpodstawne zarzuty.
10. W prowadzonym postępowaniu priorytetem jest zapewnienie małoletniemu i jego rodzicom (opiekunom prawnym) poufności, niepotrzebnego rozgłosu oraz spokoju wewnętrznego i zewnętrznego.
11. Siostra nie może sama podejmować działań służących wyjaśnieniu podejrzeń, zarzutów lub zgłaszanych faktów.
12. Odpowiedzialność za wdrożenie właściwego postępowania po zgłoszeniu faktu przemocy lub wykorzystania bądź podejrzenia o przemoc albo wykorzystanie osoby małoletniej lub niepełnosprawnej spoczywa na osobie posiadającej bezpośrednią odpowiedzialność za daną jednostkę organizacyjną lub za jednorazowe wydarzenie (np. wyjazd, rekolekcje, oaza, skupienie itp.).
13. Po zgłoszeniu faktu przemocy lub wykorzystania zadaniem Przełożonej Generalnej jest zbadanie, czy jednostka organizacyjna lub organizator jednorazowego wydarzenia podlegają jego władzy i, w przypadku zachodzenia tych okoliczności, zlecenie delegatowi ds. ochrony dzieci i młodzieży w Zgromadzeniu Sióstr Misjonarek Chrystusa Króla dla Polonii Zagranicznej lub innej osobie przeprowadzenie postępowania wyjaśniającego i zweryfikowanie zgłoszenia pod kątem jego wiarygodności i prawdopodobieństwa. W innym przypadku delegat ds. ochrony dzieci i młodzieży Zgromadzenia powinien pouczyć przełożonego jednostki organizacyjnej o konieczności powiadomienia swojego przełożonego (np. organu prowadzącego szkołę).
14. Dokumentacja postępowań wyjaśniających prowadzonych w przedmiocie aktów przemocy lub wykorzystania osoby małoletniej lub niepełnosprawnej czy podejrzeń o przemoc lub wykorzystanie ich, powinna być przechowywana w archiwum tajnym Zgromadzenia jako informacja niejawna.
15. Jeśli przeprowadzone postępowanie wyjaśniające nie wykluczy wersji zdarzeń zgłoszonych przez członkinię Zgromadzenia lub przedstawionych przez samą osobę małoletnią lub niepełnosprawną i wskazuje na możliwość wystąpienia przestępstwa (w tym zwłaszcza z przemocą lub wykorzystaniem małoletniego), a także w sytuacji, w której w toku postępowania wyjaśniającego powzięta zostanie wiarygodna wiadomość niewskazująca wprawdzie na prawdopodobieństwo popełnienia przestępstwa na szkodę małoletniego lub niepełnosprawnego, lecz rodząca obawę o krzywdzenie małoletniego w inny sposób, w tym w razie podejrzenia o występowanie nieprawidłowości w rodzinie, bezpośredni przełożony jednostki organizacyjnej ma obowiązek zgłosić zdarzenie kompetentnym organom Policji, prokuratorowi lub sądowi rodzinnemu i opiekunów.

- Zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa na szkodę osoby małoletniej (w szczególności przestępstwa z art. 207 Kodeksu karnego – znęcania się fizycznego lub psychicznego nad małoletnim lub z art. 200 Kodeksu karnego – dopuszczania się czynów lubieżnych na szkodę osoby małoletniej) należy złożyć w prokuraturze rejonowej w tej dzielnicy bądź miejscowości, w której popełniono przestępstwo, lub w najbliższej komendzie Policji w formie pisemnej lub w formie ustnej, spisanej do protokołu przez funkcjonariusza Policji. Podstawą zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa nie musi być pewność popełnienia przestępstwa, lecz wystarcza wiarygodna wiadomość o możliwości zaistnienia przestępstwa, uzasadnione podejrzenie popełnienia przestępstwa.
- Jeżeli sytuacja osoby małoletniej lub niepełnosprawnej wskazuje na fakt popełnienia względem niego przestępstwa lub nie udało się zgromadzić wiarygodnych informacji w tym zakresie, lecz istnieje obawa o występowanie nieprawidłowości w rodzinie, w szczególności podejrzenie, iż dziecko jest krzywdzone lub zaniedbywane, należy złożyć do sądu rodzinnego, tzn. Wydziału Rodzinnego i Nieletnich Sądu Rejonowego, okręgu pobytu dziecka, którego postępowanie ma dotyczyć, wnioski o wgląd w sytuację rodzinną dziecka. We wniosku należy podać dane personalne rodziny, adres zamieszkania oraz stwierdzone, niepokojące fakty. Zawiadomienie zwolnione jest z opłat sądowych.
- Osobą, do której powinno być dokonane zgłoszenie, jest: delegat ds. ochrony dzieci i młodzieży w Zgromadzeniu Sióstr Misjonek Chrystusa Króla dla Polonii Zagranicznej
s. Małgorzata Michalik MChR
tel.: 665 799 412
e-mail:ochronadzieci.mchr@gmail.com
- Przełożona Generalna, w związku z uzyskaniem informacji o przypadku nadużycia seksualnego wobec niepełnoletniego, zobowiązana jest do:
  1. udzielenia pomocy duchowej i psychologicznej ofierze nadużycia seksualnego, a w razie potrzeby także konsultacji prawnej;
  2. podjęcia działań zmierzających do uniemożliwienia ewentualnej kontynuacji przestępstwa i zapewnienia ofierze poczucia bezpieczeństwa;
  3. podjęcia działań mających na celu uzdrowienie zaufania i przywrócenie właściwego klimatu dla kontynuacji pracy duszpasterskiej we wspólnocie kościelnej, zranionej niegodnym postępowaniem członkini Zgromadzenia.
- Rodzice mają prawo do informacji, jakie procedury zostały podjęte w związku ze zgłoszeniem sprawy i na jakim etapie znajduje się sprawa, oraz na temat rodzajów pomocy, jakiej mogą oczekiwać dla ich dziecka i dla siebie samych. Osobą kompetentną do udzielania powyższych informacji jest delegat ds. ochrony dzieci i młodzieży.

C. Procedura postępowania w konkretnym przypadku.

Ochrona i wsparcie pokrzywdzonych oraz sprawiedliwe ukaranie winnych i zadośćuczynienie za krzywdy – w sprawach związanych z wykorzystaniem seksualnym – według prawa Kościoła katolickiego nakłada na wyższych przełożonych zakonnych - obowiązek przeprowadzenia wstępnego dochodzenia kanonicznego. W praktyce oznacza to konieczność spełnienia norm zawartych w Wytocznych KEP, a w szczególności poniższych warunków i zachowania następującej procedury:

1. Osobą kompetentną do przyjęcia sprawy jest Przełożona Generalna, która – zapoznawszy się osobiście z danym przypadkiem – powinna powierzyć jej prowadzenie odpowiedniej siostrze lub komisji. W naszym Zgromadzeniu powołany został delegat ds. ochrony dzieci i młodzieży, który zazwyczaj jest wyznaczany do przeprowadzenia wstępnego dochodzenia kanonicznego. Aktualne dane kontaktowe

Delegata znajdują się na stronie internetowej Zgromadzenia pod hasłem: Ochrona dzieci i młodzieży.

2. Osoba zgłaszająca może zwrócić się do Przełożonej Generalnej lub jej delegata ds. ochrony dzieci i młodzieży, której podlega oskarżona osoba i na której spoczywa obowiązek przeprowadzenia dochodzenia wstępnego. Zgłaszającemu natomiast należy wyraźnie przypomnieć o obowiązku złożenia zawiadomienia do polskich organów ścigania, jeśli jest mowa o przestępstwach wymienionych w art. 240 kk. 27.
3. Odpowiedzialność karną oraz cywilną za przestępstwa ponosi sprawca jako osoba fizyczna.
4. W przypadkach przestępstw przeciwko szóstemu przykazaniu Dekalogu popełnionych przez osoby konsekrowane względem nieletnich i niepełnosprawnych, należy postępować zgodnie normami zawartymi w Wytycznych KEP i Stolicy Apostolskiej. Po zakończeniu dochodzenia wstępnego i stwierdzeniu wiarygodności oskarżenia, Przełożona Generalna przekazuje sprawę Kongregacji Nauki Wiary. Szczegółowe przepisy odnoszące się do powyższych spraw zostały nakreślone w Wytycznych oraz Aneksach Konferencji Episkopatu Polski i Stolicy Apostolskiej.

CZĘŚĆ IV FORMACJA I PROFILAKTYKA

1. Przed dopuszczeniem kandydatki do profesji zakonnej, przełożeni są zobowiązani do zbadania zdatności kandydatki, zawsze z poszanowaniem prywatności osoby.
2. Droga rozeznania ewentualnych trudności w sferze seksualnej rozpoczyna się w momencie przyjmowania kandydatki do zakonu.
3. Zgłaszająca się kandydatka do zakonu powinna przejść stosowne badanie psychologiczne oraz pogłębiony wywiad, który pozwoli formatorom zorientować się co do poziomu dojrzałości seksualnej oraz występowania ewentualnych zaburzeń. Badania takie powinien przeprowadzić psycholog respektujący antropologię chrześcijańską.
4. Tematyka dojrzałości w sferze seksualnej kandydatki do życia zakonnego znajduje swoje miejsce w rozmowach prowadzonych przez Referentki powołaniowe, które uczestniczą w procesie przyjmowania kandydatek do zakonu.
5. W przypadku występowania u kandydatki do życia zakonnego wyraźnych braków w dojrzałości seksualnej, zadaniem Mistrzyń na etapie formacji początkowej jest rozpoznanie i ocena występujących trudności.
6. Do Zgromadzenia nie należy przyjmować kandydatki, u której stwierdzono występowanie zaburzeń w sferze seksualnej, w tym głęboko zakorzenionych tendencji homoseksualnych.
7. Kandydatki do życia zakonnego powinny otrzymać konieczną wiedzę w zakresie odpowiedzialności, na forum kościelnym i państwowym, za przestępstwa przeciwko szóstemu przykazaniu Dekalogu, w szczególności popełnione z osobami niepełnoletnimi, a także w zakresie obowiązujących procedur przewidzianych w prawie powszechnym i w prawie lokalnym w odniesieniu do kontaktu z ofiarami nadużyć seksualnych.
8. W Zgromadzeniu jest realizowany program formacyjny, który obejmuje trzy sfery człowieka:
  - sferę psychiczną;
  - sferę fizyczną;
  - sferę duchową.
9. Każda siostra na etapie formacji początkowej, a następnie formacji permanentnej, jest zobowiązana do udziału w corocznych rekolekcjach, comiesięcznych dniach skupienia, regularnym korzystaniu z sakramentu pojednania oraz sesji formacyjnej. Sesje formacyjne uwzględniają szkolenia i warsztaty psychologiczne z komunikacji, dojrzałości emocjonalnej oraz dojrzałości w sferze seksualnej, a także umiejętności przeżywania ślubu czystości. Zgromadzenie uwzględnia, jeśli zaistnieje taka potrzeba, udział siostry w terapii psychologicznej indywidualną lub grupową.
Siostry pracujące z dziećmi i młodzieżą zostaną uwrażliwione na wszelkiego rodzaju nadużycia seksualne, które mogą być popełnione w stosunku do niepełnoletnich.

POSTANOWIENIA KOŃCOWE

10. Niniejsze Zasady zostały zatwierdzone w Zgromadzeniu Sióstr Misjonarek dla Polonii Zagranicznej i obowiązują od dnia 15 lipca 2021 przez dwa lata.
11. Po upływie osiemnastu miesięcy obowiązywania, dokument powinien zostać poddany ewaluacji i, w razie potrzeby, poprawiony lub uaktualniony.
12. Delegat dba o aktualność danych zawartych na stronach internetowych Zgromadzenia (uaktualnia je bezzwłocznie po każdej zmianie).